1. ΜΙΑ ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ

Μέσο: . . . . . .ΤΑ ΝΕΑ
Ημ. Έκδοσης: . . .11/09/2021 Ημ. Αποδελτίωσης: . . .11/09/2021
Σελίδα: 49

Innews ΑΕ - Αποδελτίωση Τύπου - http://www.innews.gr

REUTERS STEVE WOOD/ALLACTION.CO.UK

SIPA USA GARY FABIANO

ΤΟΥ **ΔΗΜΗΤΡΗ ΤΣΑΡΟΥΧΑ**

Μια σύντομη αποτίμηση

Η τρομοκρατική επίθεση της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 παραμένει βαθιά χαραγμένη στο συλλογικό υποσυνείδητο των ΗΠΑ αλλά και του δυτικού κόσμου γενικότερα. Η χρήση επιβατικών αεροπλάνων με σκοπό τον όλεθρο, αλλά κυρίως η ευκολία με την οποία οι τρομοκράτες κατάφεραν να πραγματοποιήσουν τα σχέδιά τους, οδήγησε στη δημιουργία νέων θεσμών καταπολέμησης της τρομοκρατίας στις ΗΠΑ (το πανίσχυρο Department of Homeland Security), εντατικότερων ελέγχων στα αεροδρόμια όλου του κόσμου αλλά και κατακόρυφη αύξηση των ρατσιστικών επιθέσεων σε βάρος μουσουλμάνων πολιτών ανά τον κόσμο. Στο όνομα της ασφάλειας, κάμερες παρακολούθησης των πολιτών τυχάνουν πια ευρείας χρήσης σε δυτικές δημοκρατίες (Ηνωμένο Βασίλειο) αλλά και ανελεύθερα καθεστώτα (Κίνα). Τα μέτρα αυτά δεν σταμάτησαν σειρά αιματηρών επιθέσεων και το πρόβλημα της τρομοκρατίας παραμένει, παρότι έχει πλέον υποσκελιστεί από το απείρως μεγαλύτερο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής.

Η φετινή επέτειος συμπίπτει με την παταγώδη αποτυχία των ΗΠΑ στο Αφγανιστάν. Εχοντας δαπανήσει πλέον του ενός τρισ. δολαρίων επί 20 χρόνια, η υπερδύναμη είδε τους Ταλιμπάν να ανακαταλαμβάνουν την Καμπούλ με χαρακτηριστική ευκολία και συναντώντας μηδαμινή αντίσταση. Τα τραγικά λάθη που οδήγησαν σε αυτό το αποτέλεσμα ποικίλλουν, αλλά μια στατιστική απεικόνιση αποτυπώνει γλαφυρά τα βαθύτερα αίτια της δυτικής συντριβής. Από το 1 τρισ. που δαπανήθηκε στη χώρα (άμεσα, χωρίς δηλαδή να περιλαμβάνουμε τη βοήθεια στο Πακιστάν κ.λπ.), λίγο πάνω από το 10% διοχετεύθηκε σε ανθρωπιστική βοήθεια προς όφελος του Αφγανιστάν και την ανοικοδόμηση της χώρας!

Η αποχώρηση των αμερικανικών δυνάμεων και οι δηλώσεις Μπάιντεν περί διπλωματίας και οικονομικών πιέσεων αντί για στρατιωτικές επιχειρήσεις ενισχύουν την εντύπωση πως οι ΗΠΑ απεκδύονται πλέον τον ρόλο του παγκόσμιου χωροφύλακα, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά στρατιωτικές επεμβάσεις σε χώρες όπου δεν διακυβεύονται ζωτικά τους συμφέροντα (ό,τι και αν σημαίνει ο όρος). Η εξέλιξη αυτή αντανακλά το διαφορετικό Zeitgeist του σήμερα σε σχέση με είκοσι χρόνια πριν.

Το 2001 ζούσαμε σε έναν μονοπολικό κόσμο όπου φληναφήματα σε σχέση με το τέλος της ιστορίας τύχαναν επιδοκιμασίας από τους διαμορφωτές της κοινής γνώμης, η Κίνα εισερχόταν στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου ως πλήρες μέλος και οι ΗΠΑ θεωρούσαν εαυτόν την αναντικατάστατη δύναμη (the indispensable nation). Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση δεν είχε συμβεί, ο σοβινιστικός εθνικισμός α λα Λεπέν θεωρούνταν απολίθωμα της ιστορίας και σόκαρε την ΕΕ στις γαλλικές εκλογές του 2002, και η πολιτική διαχείρισης του συστήματος από (κεντρο)δεξιά και (κεντρο)αριστερά ακολουθούνταν με θρησκευτική ευλάβεια στο όνομα του τέλους (και) των ιδεολογιών.

Εικοσι χρόνια μετά, μια ματιά γύρω μας μαρτυρά πως η παγκόσμια τάξη πραγμάτων και ο ρόλος της Δύσης σε αυτήν έχουν μεταβληθεί ραγδαία. Ο μονοπολικός κόσμος αποτελεί παρελθόν και η πολυπολικότητα του 2021, με την άνοδο των BRICS ως πιο χαρακτηριστική περίπτωση, απειλείται από την προοπτική ενός Ψυχρού Πολέμου 2.0 και την Κίνα να αντικαθιστά τη Σοβιετική Ενωση. Οι αλλεπάλληλες κρίσεις του παγκοσμιοποιημένου καπιταλισμού και η βαθιά κρίση της φιλελεύθερης δημοκρατίας (Τραμπ, Ορμπαν κ.λπ.) έχουν ενισχύσει προστατευτικές λογικές και παιχνίδια μηδενικού αθροίσματος που αποδομούν τη λογική της συνεργασίας και καταφέρνουν ισχυρά πλήγματα στη δυτικοκρατούμενη πολυμέρεια του παρελθόντος. Μια νέα παγκόσμια μεσαία τάξη υφίσταται πλέον στην Ινδία και την Κίνα, ενώ τα μεσαία στρώματα στον δυτικό κόσμο βλέπουν τη δική τους θέση να υποβαθμίζεται από τη ραγδαία αύξηση της ανισότητας, την ανασφάλεια που δημιουργούν ευέλικτες μορφές εργασίας, τη ρομποτοποίηση της εργασίας και τα αυξανόμενα μεταναστευτικά ρεύματα.

Υπό το πρίσμα των παραπάνω, η εικοστή επέτειος της 11ης Σεπτεμβρίου προσφέρει μια πολύτιμη ευκαιρία διδαχής από τα λάθη του παρελθόντος, κυρίως σε ό,τι αφορά την αδυναμία της εθνικής ανοικοδόμησης κρατών (nation building) επί τη βάσει λανθασμένων προτεραιοτήτων και στα πλαίσια ενός περιοριστικού εσωτερικού αλλά και διεθνούς περιβάλλοντος.

Ο Δημήτρης Τσαρούχας είναι αναπληρωτής καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Μπίλκεντ (Τουρκία), επισκέπτης καθηγητής στο Virginia Tech University (ΗΠΑ) και επιστημονικός συνεργάτης στο Ελληνικό Ιδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ)

Εικοσι χρόνια μετά, ο μονοπολικός κόσμος αποτελεί παρελθόν και η πολυπολικότητα του 2021, με την άνοδο των BRICS ως πιο χαρακτηριστική περίπτωση, απειλείται από την προοπτική ενός Ψυχρού Πολέμου 2.0 και την Κίνα να αντικαθιστά τη Σοβιετική Ενωση